తాతయ్య

మనుషు లందర్లోకీ బ్రాహ్మ లెక్కువ. బ్రాహ్మర్లో నియ్యోగుల కంటె వైదీకు లెక్కువ; తలకాయంతా గొరిగించి వెనకాల పిలక పెట్టుకుని పొద్దున్నే మూడు వేళ్ళా కనిపించేట్టు వీపూది పెట్టుకుని తద్దినాలు అవీ పెట్టించే బ్రాహ్మలు చాలా మంచివాళ్ళు. వాళ్ళు అందరి ఇళ్ళకూ వచ్చి 'శ్రీ కృష్ణపరబ్రహ్మణేనమః' అంటారు. అప్పుడు ఇంటివాళ్ళమ్మ వచ్చి వాళ్ళ చెంబులో బియ్యం పోస్తుంది. శూద్రవాళ్ళు బిచ్చగాళ్ళు. వాళ్ళకి ముష్టి వేస్తాం. ముష్టి ఒకచేత్తో వేస్తాం. బ్రాహ్మలకి బియ్యం రెండు చేతులా, దోసిట్లో, పట్టుకొచ్చి వెయ్యాలి. వాళ్ళు ముష్టివాళ్ళకారు.

వాళ్ళు మీసాలుంచుకోరు. ఇస్త్రీ బట్టలు కట్టుకోరు. చొక్కాలు తొడుక్కోరు. మా తాతయ్య చొక్కా తొడుక్కునేవాడు కాడు, చలికాలంలో రాత్రిపూట తప్ప. అప్పుడు ఎర్రపూలు కుళాయికూడా పెట్టుకునేవాడు. దాన్లోనించి మొహం మాత్రమే కనబడేది. నెత్తీ, మెడా కనిపించేవి కావు. అది పెట్టుకుంటే తాతయ్య ఎవరో అల్లే ఉండేవాడు.

తాతయ్య ముష్టి ఎత్తేవాడు కాడు. తద్దినం పెట్టేటప్పుడు ఆయన కూడా బ్రాహ్మలతో పాటు మంత్రాలు చదివేవాడు. తద్దినం బ్రాహ్మలు తాతయ్య కన్న ముందు తినేవాళ్ళు. అయితే తాతయ్యను వాళ్ళ అన్నం తాకనిచ్చే వాళ్ళు. తద్దినానికి గారెలు పరమాన్నమూ చేస్తారుగాని పులుసు చెయ్యరు. కందిపప్పు కూడా వండరు. పెసరపప్పు వండుతారు.

తద్దినం పెట్టించే బ్రాహ్మ లంత మంచి బ్రాహ్మలు కాకపోయినా వాళ్ళు తాతయ్యను గౌరవంగా చూసేవాళ్ళు. తాతయ్యకు ఇంగ్లీషురాదు. అందుకని తాతయ్య నాన్నని గొప్పగా చూసేవాడు. నాన్న తాతయ్యంత మంచి బ్రాహ్మడు కాడు. నాన్నకు మీసాలుండేవి. ఇస్త్రీ బట్టలు కట్టుకునేవాడు. బిళ్ళ గోచీ పెట్టుకునేవాడు కాడు. వాలు గోచీ పెట్టుకునేవాడు. తాతయ్యలా భోజనం చేసేటప్పుడు గంధం అక్షింతలు పెట్టుకునేవాడుకాడు. చాచ్చుక్క పెట్టుకునే వాడు. పట్టుబట్టకట్టుకుని భోం చేసేవాడు. పట్టు బట్టకంటె మడిబట్టే ఎక్కువ. మడిబట్టలు ఆరేసినప్పుడు పిల్లలు ముట్టుకుంటే మైలపడతై. తడిబట్టలు మైలపడవు. కాని తడిబట్ట కన్న మడిబట్టే ఎక్కువ. దారప్పోగు తొక్కితే మడిగట్టుకున్న ముసలివాళ్ళు మైలపడతారు. పత్తికి మైలలేదు.

శూద్రరవాళ్ళు బ్రాహ్మల కంటె చాలా తక్కువ. వాళ్ళు బ్రాహ్మలలా ఉండరు. చూడటానికి నల్లగా వుంటారు. మా ఇంటికి కూరలు తెచ్చే మనిషి చాలా పచ్చగా ఉండేది. కాని ఆ మనిషి మాట్లాడితే శూద్రరదని తెలిసేది. నల్లని బ్రాహ్మణ్ణి, ఎర్రని శూద్రర వాణ్ణి నమ్మరాదు. తాతయ్య నల్లగానే ఉండేవాడు. అమ్మ ఆయన్ని నమ్మేదే కాని అందరూ అట్లా అంటారు—ఎర్రని శూద్రర వాళ్ళని నిజంగా నమ్మ రాదు. మాకు కూరలు తెచ్చే మనిషి అమ్మతో అన్నీ అబద్ధాలాడేది. అమ్మ రోజూ దాంతో పోట్లాడేది. నాన్న దాంతో పోట్లాడేవాడుకాడు.

శూద్రరవాళ్ళు మామసం తింటారు. వాళ్లు గంపలో పెట్టి కోళ్ళకి ఈకలు తీస్తారు. ఈకలు తీస్తుంటే కోడి కొంచెంసేపు అరుస్తుంది. ఆ తరువాత మాట్లాడదు. ఈకలు తీసిన తరువాత కోడి గుర్తుపట్టే టట్టుండదు. అసహ్యంగా ఉంటుంది. శూద్రర ముసలమ్మలు కోడితలకాయ దేవుడికి నైవేద్యం పెడతారు. నైవేద్యం పెట్టేటప్పుడు మంత్రాలు చదవరు. తాతయ్యలా వాళ్ళు మడికూడా కట్టుకోరు. కోడితలకాయ కోడి చూసినట్టు కాకుండా అదోరకంగా చూస్తుంది. కోడికి ఈకలు తీస్తుంటే బ్రాహ్మణ పిల్లలు చూడగూడదు.

బ్రాహ్మణపిల్లలు శూద్రరవాళ్ళింట్లో మంచినీళ్లు తాగరాదు. మంచినీళ్ళలో ఒక చుక్క మజ్జిగ వేస్తేనే తాగవచ్చు. తాగే నీళ్ళలో ఒక చుక్క మజ్జిగవేస్తే ఏమీ కని పించదు. మామూలు నీళ్ళలానే ఉంటుంది. గొల్లవాళ్ళు మజ్జిగలో నీళ్లు కలుపు కొస్తారు. మజ్జిగలో నీళ్ళు కలిపితే అమ్మకి తెలుస్తుంది. శూద్రరవాళ్లు మజ్జిగలో నీళ్లు కలిపితే బ్రాహ్మలు తాగవచ్చు.

నియ్యోగులు మంచి బ్రాహ్మలు కారు. వాళ్లు సంధ్య వార్చరు. అనాచారంగా ఉంటారు. ఎర్రగా నిలువుబొట్టు పెట్టుకుంటే వాళ్ళు చూడటానికి బాగుంటారు. కాని ఆ బొట్టునిపట్టి వాళ్ళు మంచి బ్రాహ్మలు కారని తెలుస్తుంది. మీరు మంచి బ్రాహ్మలు కారని చలపతిరావుగారితో పిల్లలు అనరాదు. అలా అనటం మర్యాదగా ఉండదు. చాటుగా అనుకుంటాం గాని, ఎదురుగా ఉన్నప్పుడు నియ్యోగులని కూడా మంచి బ్రాహ్మల్ని చూసినట్టే చూస్తాం. శూద్రర వాళ్ళను చూసినట్టు చూడం. పసి పిల్లలు నియ్యోగులిళ్ళల్లో మంచినీళ్ళు తాగితే తప్పులేదు. నియ్యోగుల నీళ్ళలో మజ్జిగ చుక్క వెయ్యమని పసిపిల్లలు అనగూడదు. తాతయ్యంత పెద్దవాళ్ళు నియ్యోగు ళిళ్ళలో మంచి నీళ్ళు తాగరు. ఎందుకంటే ముసలివాళ్ళకు దాహం కాదు.

చలపతిరావు గారింట్లో ఏదన్నా అయితే భోజనానికి పోడు. అమ్మా, నాన్నా, నేనూ పోతాం. మా ఇంట్లో తద్దినాలూ అవీ అయితే చలపతిరావు గారింట్లో అంతా భోజనానికి వస్తారు. తాతయ్య వాళ్ళ ప్రక్కనే భోంచేస్తాడు కాని, వాళ్ళు వెళ్ళిన తరవాత విసుక్కుంటాడు. రైళ్ళూ రహదార్లూ వచ్చి లోకమంతా మాల కూడై పోయిందని తాతయ్య చెప్పేవాడు. తాతయ్య రైలుకు పోయేటప్పుడు జొళ్ళా తొడుక్కుంటాడు కాని కుల్లాయి టోపీ పెట్టుకోడు.

రైలు దిగివచ్చిన గుడ్డలు తాతయ్య వేరే పెడతాడు. నాన్న బయటికి వెళ్ళొచ్చిన గుడ్డలు ఇంట్లోనే కలుపుతాడు. ఆ మైల తాతయ్యకు కలుస్తూనే ఉంటుంది. కాని ఏం చేస్తాడూ? అంతా మాలకూడే.

మాలవాళ్ళంటే బ్రాహ్మలకి భయం. మాలవాళ్ళు మన దగ్గిరగా పోతారు. అప్పుడు మనం మైలపడతాం. కొందరు మాలవాళ్ళు అరుస్తున్నా వినిపించుకోరు. వాళ్ళు మంచి మాలవాళ్ళు కారు. దొరలు కూడా మాలవాళ్ళే. వాళ్ళు స్తానాలు చెయ్యరు. స్తానం చెయ్యకపోయినా వాళ్ళు తెల్లగా ఉంటారు. మనం సబ్బురాచుకున్నప్పుడు కూడా తెల్లగా ఉండం. దొరలు గొప్పవాళ్ళు. వాళ్ళు ఇంటిదగ్గిరకూడా ఇంగిలీషు మాట్లాడతారు. దొరసాన్లు నెత్తిన పింగాణీ కంచాలు పెట్టుకుంటారు. బ్రాహ్మలు పింగాణీ కంచాల్లో తినరాదు. పింగాణీ కంచాల్లో తినేది సాయిబులు.

సాయిబులు దూదేకుతారు. దూదేకుతుంటే మొదట కాస్సేపు వినటానికి బాగుంటుంది. తరవాత చూడటానికి అసహ్యంగా ఉంటుంది. బలంకలవాడు దూదేకే మరను నిలువుగా పట్టుకుని దాంతో బాణాలు వెయ్యొచ్చును. సాయిబులు జట్కా బండి తోల్తారు. ఎద్దుబండి తోలరు. సాయిబులు గుడ్డలు కుడతారు. సాయిబులు ఇంకేమీ చెయ్యరు. వాళ్ళు వీధిబళ్ళోకొచ్చి చదువుతారు.

సాయిబుల సన్నాయిమేళం బాగుంటుంది వినటానికి. సాయిబుల పెళ్ళికి ఆ మేళం వాయిస్తారు. పెళ్ళి కొడుకు మొహానికి మల్లెపూదండ లడ్డం పెడతారు. సాయిబు పెళ్ళికొడుకు గుర్రమెక్కి ఊరేగుతాడు. సాయిబు పెళ్ళికూతుళ్ళు ఊరేగరు. గుర్రమెక్కటం చాతకాకపోతే సాయిబులు పెళ్ళిచేసుకోరు.

పీర్లపండక్కి సాయిబులు పెద్దపులి వేషాలు వేసి ఆడతారు. మహన్నవమాల్లో పోలీసువాళ్ళు భేతాళవేషాలు వేస్తారు. భేతాళుణ్ణి చూస్తే పిల్లలు దడుచుకుంటారు. చూడటానికి పెద్దపులి వేషాలే బాగుంటై.

శ్రీరామనవమి కూడా భలే బాగుంటుంది. ఊరంతటా పందిళ్ళు వేస్తారు. పందిళ్ళ కింద చాలా చల్లగా ఉంటుంది. శ్రీరామనవమినాడు వాటినిండా జనం ఉంటారు. చిన్న పిల్లలు ఆ జనంలోకి పోరాదు. పోతే మారుబడతారని పెద్దవాళ్ళు కోప్పడతారు. కాని అన్నీ వొట్టిదే. ఎక్కడికి పోయినా పిల్లలు మారుపడరు. చిన్నపిల్లలు పొట్టిగా ఉండటంవల్ల దేముడూ పూజా కనిపించవు.

ఊరంతా కలిసి చేసుకునే పండగలన్నీ ఎంతో బాగుంటై. కార్తీకమాసంలో వనసంతర్పణలు చేస్తారు. అప్పుడన్ని కులాలవాళ్ళూ కలిసి కూర్చుని భోంచేస్తారు. మన ఎదురుగా కోమట్లూ శూద్దర్లూ కనిపిస్తారు. అట్లా భోంచెయ్యనిస్తే బాగుంటుంది కాని భయం వేస్తుంది. ఉసిరి చెట్టున్నచోట, కులభేదాలు లేకుండా భోంచెయ్యవచ్చుట. మా దొడ్లో ఉసిరి చెట్టుంది కాని తాతయ్య మూలాన మా ఇంట్లో శూద్దర వాళ్ళకి అన్నం పెట్టం. తాతయ్య వనభోజనాలక్కూడా రాడు.

సప్తాహం చేసేటప్పుడు కూడా ఊళ్ళో వాళ్ళంతా భోజనాలకి పోతారు. రోజల్లా భజనచేస్తారు. రాత్తిరి హరికథలు చెబుతారు. భజనలు చేసే చోట చిన్న పిల్లల్ని ఆరుమనీ పెట్టి వాయించనిస్తారు. చిన్న పిల్లలు వాయిస్తే మోత ఒకసారి ఎక్కువగా ఇంకోసారి తక్కువగా వస్తుంది. అదీ కాక చెయ్యినెప్పుడ్తుంది. చేతులు మార్చినా లాభం ఉండదు. ఆఖరుకు రెండు చేతులూ ఉపయోగించాలి సొస్తుంది. రెండు చేతులూ నెప్పెత్తినప్పు డేడుపొస్తుంది. చేతులు నెప్పెత్తినా భజనదగ్గిర ఆరుమనీ వాయించటం పుణ్యం. ఏడుపొస్తే ఎవరన్నా చూస్తారేమో అని సిగ్గేస్తుంది.

ఊళ్ళోకి సర్కసువస్తే చాలా సరదాగా ఉంటుంది. ఊళ్ళోకి సర్కసు రాగానే వాన కురుస్తుంది. సర్కసుడేరా పొలంలో వేస్తారు. వానకు పొలమంతా మోకాలు లోతు బురద అవుతుంది. డేరాదగ్గరికి ఆ బురదలో నడిచివెళ్ళాలి. జనం కూర్చునే చోట ఊక పోస్తారు. ఊకమీద కూర్చుంటే బురద అంటదుగాని, లాగు తడిసి చల్లగా ఉంటుంది.

సర్కసుదగ్గిర సోడా అమ్ముతారు. చిన్నపిల్లలు సోడా తాగుతారంటే నాన్నకి కోపం- చలపతిరావుగారికి కోపంలేదు. సోడాతాగితే నోరు కారంగా ఉంటుంది. ముక్కుల్లో ఘాటుగా ఉంటుంది. సోడా సీసాలో గుండు అడ్డం పడ్డప్పుడు మాత్రం హాయిగా ఉంటుంది. సర్కసు చూడటానికి బాగుంటుంది కాని వాళ్ళు చేసేపనుల్లో కష్టమేమీలేదు. వాళ్ళు చాలా సులభంగా చేస్తారు. ఒక్కసారయినా తప్పరు. కాని చిన్న గొడుగు పట్టుకుని తీగమీద నడవటం భలే కష్టం; అందుకనే ఆ పిల్ల అంత భయపడుతూ నడుస్తుంది. ఆ పిల్ల క్రిందపడితే పట్టుకోటానికి ఒక మగవాడుంటాడు. పిల్లకేసి చూస్తుంటాడు. పిల్ల ముందుకుపోతే తనూ ముందుకుపోతాడు. వెనక్కొస్తే వెనక్కొస్తాడు. పరిగెత్తితే పరిగెత్తుతాడు; తీగెమీద నడిచేపిల్ల ఎంతో చక్కగా ఉంటుంది. ఆ పిల్లతో ఆ మొగవాడు మాట్లాడుతాడు. ఆ పిల్ల అబ్బాయిని చూసి నవ్వుతుంది. ఇంకెవర్నీ చూసి నవ్వదు. సర్కసు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత కూడా ఆ పిల్ల మనకు జ్ఞాపకం వస్తుంది.

సర్కసు వెళ్ళిపోయిన తరవాత చిన్నపిల్లలు చిన్నకర్రలకు నులకతాడుకట్టి ఉట్టుట్టి ఏనుగులను ఆడిస్తారు. నులక కొరడాలు చళ్మనవు.

తాతయ్యకు ఊళ్ళోచేసుకునే పండగ లేవీ ఇష్టంలేదు. తాతయ్య ఆఖరుకు సర్కసుకూడా చూడడు. ఆయనకి ఇంట్లో చేసుకునే పండగలే ఇష్టం. ఇంట్లో చేసుకునే పండగలు వూళ్ళో చేసుకునే పండగలంత బాగుండవు. పిండివంటలు చేస్తారు గాని మన ఇష్టం వచ్చినట్టు తిననివ్వరు. తాతయ్య నోట్లో మెతుకులు వేసుకునేదాకా మనం అన్నం కలుపుకోకూడదు. పండుగరోజున గోగుపచ్చడిగాని కందిసున్నిగాని వెయ్యమంటే అమ్మ తిడుతుంది.

చలపతిరావుగారింట్లో చేసుకున్న పిండివంటలు నాకోసం మీనాక్షి తెస్తుంది. అప్పుడు అమ్మ మీనాక్షిని ఎంతో అపేక్షగా చూస్తుంది. మీనాక్షికి మా ఇంట్లో పిండి

వంటలుకూడా పెడుతుంది. పండుగైన మర్నాడు మిగిలిన పిండి వంటలు తాతయ్య చూడకుండా అమ్మ నాకూ నాన్నకూ పెడుతుంది.

పిండి వంటలు జాస్తిగా తింటే జరం వస్తుంది. జరం వస్తే దిగులేస్తుంది. ఆకలెయ్యదు. జరమొచ్చినప్పుడు ఎవరూ చూడకుండా ఏమన్నా తింటే నోరు చేదుగా ఉంటుంది. జరమొచ్చిన పిల్లలకి అజీర్ణం మాత్రలేస్తారు. అవి మింగితే గొంతులో వికారంగా ఉంటుంది, జరం వొచ్చినట్టదే గుర్తు.

జరం పిల్లలకే వొస్తుంది. పెద్దవాళ్ళకిరాదు. పెద్దవాళ్ళు చచ్చిపోతారు. పెద్దవాళ్ళు చచ్చిపోయినప్పుడు ఆడవాళ్ళేడుస్తారు. మగవాళ్ళు ఏడవరు. దిగులుగా ఉంటారు. దిగులుగా ఉన్నప్పుడు నవ్వరు. దిగులుగా ఉన్నట్టు అదే గుర్తు. చచ్చిపోయిన తరవాత తాతయ్య చచ్చిపోయినట్టులేడు. నిద్దరపోతున్నట్టున్నాడు; అయితే తాతయ్య నిద్దర్లో గురక పెడతాడు. చచ్చిపోయినవాళ్ళు గురక పెట్టరు. చావకముందు కొద్దిగా గురక పెడతారు. కాని ఆ గురక పెట్టేటప్పుడు నిద్దర పోరు. తాతయ్య నిద్దరపోకుండానే గురక పెడుతుంటే అమ్మా వాళ్ళూ ఆయన నోట్లో తులసి తీర్థం పోస్తారు. అయితే తాతయ్య తులసిదళం నమిలి మింగలేదు. అది ఆయన పెదిమల మధ్య ఇరుక్కుంటుంది. అమ్మ మెల్లిగా ఆ దళాన్ని చేత్తో తీసేస్తుంది. చచ్చిపొయ్యేటప్పుడు అమ్మ తాతయ్యను తాకుతుంది. అప్పుడు నాన్న ఆయన చెవిదగ్గిర మూతిపెట్టి 'నారాయణ, నారాయణ' అని జపం చేస్తాడు.

తాతయ్య ఏంచెబుతాడో అడగమని నాన్నని అంతా అడిగారు. నాన్నకి అడగటం ఇష్టంలేదు. కాని అంతా అడగమంటుంటే అడుగుతాడు. తాతయ్యను 'నాన్న నాన్న' అని పిలుస్తాడు. మాకేం చెబుతావంటాడు నాన్న. అప్పుడు నాన్న మాట్లాడుతుంటే ఎవరో అల్లే ఉంటుంది. తాతయ్య నాన్నకు సమాధానం చెప్పడు. ఊరికే గురక పెడతాడు. తాతయ్య చచ్చిపోయినా కళ్ళు తెరచుకునే ఉన్నాడు. కాని ఆయన గుడ్డి బిచ్చగాడల్లే ఎవరివంకా చూడలేదు. గుడ్డిబిచ్చగాణ్ణి చూస్తే నాకు భయం. నాన్న వాణ్నిగురించి చెబితే జాలేసింది. వాడికి ఇల్లుండదుట. పొలాలుండవుట. ఆమాట విన్నతరవాత వాణ్నిచూసి జాలేసింది. దేవుడు తాతయ్యను చూసి జాలిపడతాడు. ఎందుకంటే చచ్చిపొయ్యేప్పుడు తాతయ్య గుడ్డి బిచ్చగాడల్లెనే ఉన్నాడు. చచ్చిపోయిన తరవాత తాతయ్యకు ఇల్లూ వాకిలీ లేదు. తాతయ్యను ఎక్కడికో తీసుకుపోయినారు. ఆయనకి పొలాలుకూడాలేవు. ఇక తాతయ్య రైతులతో పోట్లాడ్డు.

తాతయ్య పోట్లాడినా రైతులకి కోపంలేదు. వాళ్ళు శూద్దుర్లు. ఒక రైతు వచ్చి తాతయ్య చచ్చిపోయినందుకు ఏడిచాడు. మగవాళ్ళు ఏడుస్తుంటే భయమేస్తుంది. నాన్న ఏడవలేదు. ఆయన నవ్వకపోవటం చూస్తే దిగులుగా ఉందని తెలుస్తుంది.

తాతయ్యని యములవాళ్లు పట్టికెళ్ళారు. యములవాళ్ళు మనకి కనిపించరు. తాతయ్యకు కనిపిస్తారు. తాతయ్యకోసం విమానం రాలేదు. నాయనమ్మ చచ్చిపోయినప్పుడు విమానం వచ్చింది. 'నా కోసం విమానం వచ్చింది, పోతున్నా'నని ఆవిడే చెప్పింది. తాతయ్య తనకోసం విమానం వచ్చిందని చెప్పలేదు. పోతున్నాననికూడా చెప్పలేదు. తాతయ్య ఎంత మంచి బ్రాహ్మడైనా నరకానికే పోతాట్ట. అమ్మ చెప్పింది. ఎంత మంచివాళ్ళన్నా కాస్త పాపం చేస్తారు కనక నరకానికి పోతారు.

యమలోకం భయంకరంగా ఉంటుంది. అక్కడి యములవాళ్లు చచ్చిపోయిన వాళ్ళని రంపాలతో కోస్తారు. గదలు పెట్టి కొడతారు. నిప్పుల్లో కాలుస్తారు. కాగే నూనెలో ఉడకపెడతారు. యముల వాళ్ళను చూస్తేనే, చచ్చిపోయిన వాళ్ళ ప్రాణాలు కాస్తా పోతై. కోళ్ళను కోసేవాళ్ళను వాళ్ళు రంపాలతో కోస్తారు. కాని మనని కోసినందుకు వాళ్ళకి పాపం లేదు.

మనమంతా ముసలివాళ్ళమయిన తరవాత తాతయ్యల్లేనే చచ్చిపోతాం.

ముద్రణ : 1940-1941.

ప్రచురణ : కాలభైరవుడు కథల సంపుటిలో,
యువ బుక్ డిపో : మద్రాసు